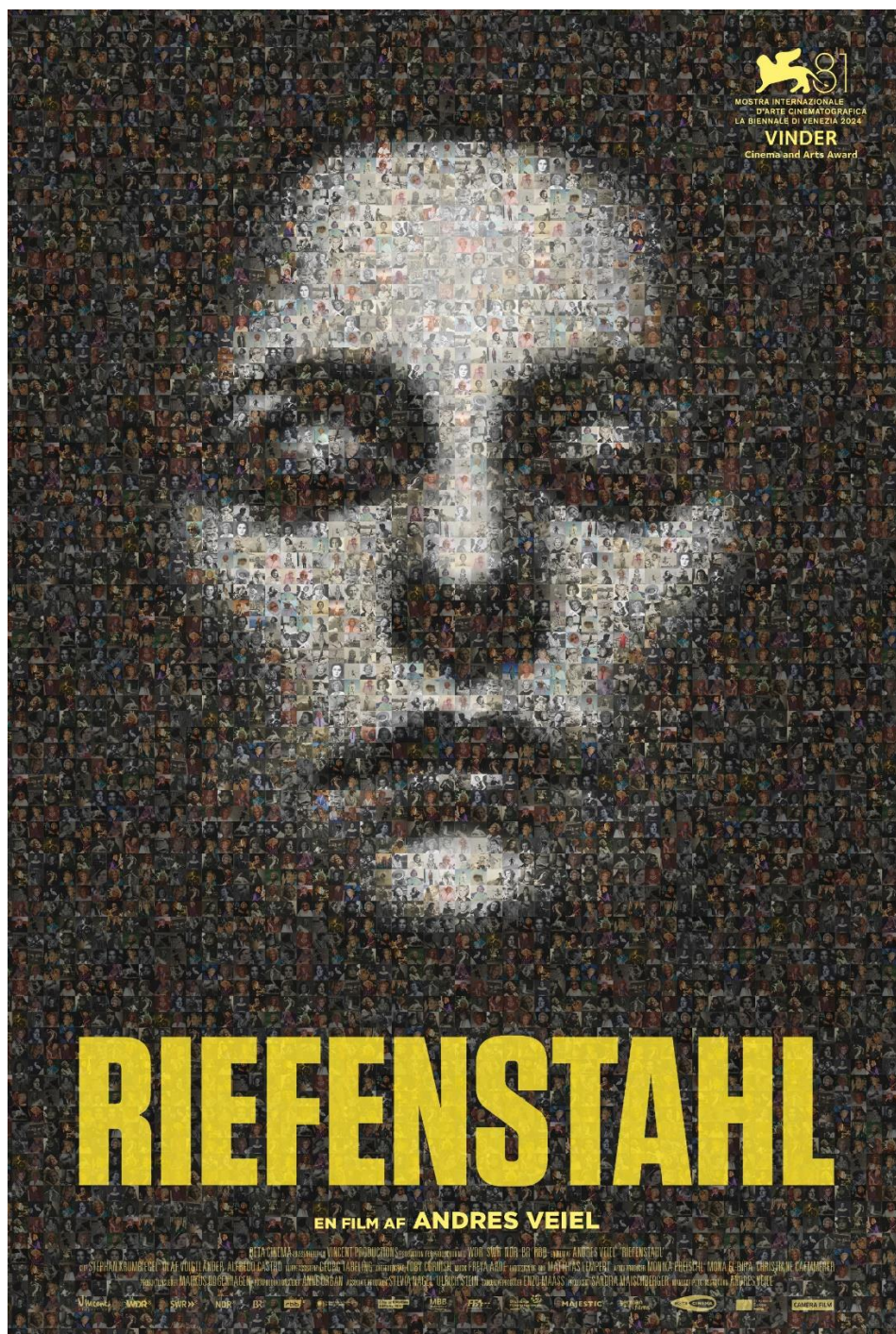

CAMERA FILM præsenterer

RIEFENSTAHL

af Andres Veiel

Premiere den 8. maj, 2025

Synopsis

I sin nye dokumentar har instruktør Andres Veiel som den første fået fuld adgang til Leni Riefenstahls personlige arkiver. Resultatet er et portræt, der stiller skarpt på både de private og offentlige forestillinger om en af filmhistoriens mest omdiskuterede skikkelser. Og som i samme ombæring afslører nye detaljer om hendes arbejde for naziregimet.

700 kasser med manuskripter, breve, noter, filmuddrag, fotografier, hjemmevideo og telefonoptagelser – alt det efterlod Leni Riefenstahl sig ved sin død i 2003, 101 år gammel. Det er det arkiv, Andres Veiel og hans hold har brugt årevis på at gennemse og flette sammen til en film, der lader arkivmaterialet tale for sig selv, kun ledsaget af en sparsom voice-over. Riefenstahls liv, fra hendes tidlige karriere som vovemodig skuespiller over hendes kanoniserede propaganda-film for naziregimet og til hendes efterfølgende tilværelse præget af retssager i offentlighedens søgelys, udfoldes med et gennemresearchet fokus på Riefenstahl som modsætningsfyldt privatperson og uløseligt forbundet med nazismen – det sidste en kendsgerning, instruktøren bekæmpede hele sit liv. 'Riefenstahl' viser en kvinde, der i plejen af sit omdømme måtte slå knuder på sig selv og lyve for på én og samme tid at insistere på hendes kunsts apolitiske natur og dens utrolige gennemslagskraft. I forlængelse deraf afdækker filmen også, hvordan Riefenstahl i efterkrigstiden bliver et symbol på anstændighed for mange tyskere – et kald på sund fornuft og en tilbagevenden til dyd og moral, der som en advarende fortælling taler til nutidige politiske spændinger.

"For at noget kan huskes, må andet glemmes"

Sådan lyder det i begyndelsen af 'Riefenstahl', der med unik adgang til arkivmateriale ikke bare søger at udfylde glemslens huller, men også er et psykologisk portræt af en kvinde, der gennem historien er blevet fremkaldt gennem et væld af prismes, der alle indbefatter en grad af fortrængning, forstørrelse og forvrængning. Andres Veiel optegner, hvordan Leni Riefenstahl både bliver set som foregangskvinde og den totale auteur i en mandsdomineret branche, nazipropagandist og historieforvanskende løgnagtig. Et ambitiøst multitalent, der satte præg som både danser, instruktør, fotograf og frygtløs skuespiller i Arnold Fancks populære 'bjergfilm', og en dreven overlever, der, efter at have rundet de 90 år, stadig var en ivrig dybhavsdykker. Alt sammen mens hun, uden nogensinde at angre sit arbejde for Hitlers 'NSDAP', lovpriste den rene kunst, ubesmittet af historie og politik.

I betoningen af én af disse facetter, falder andre typisk hen i skyggerne. 'Riefenstahl' oplyser hele rummet, så Leni Riefenstahl står frem og, hovedsageligt gennem egne ord, udstiller sine selvmodsigelser og modsætningsfyldte natur.

Veiel finder blandt andet en kontroversiel talkshowoptræden fra 70'erne frem. Her påstår Riefenstahl hårdnakket at have været uvidende omkring nazisternes jødeforfølgelse i 1930'erne, hvor hun fik et nært forhold til både Hitler og Goebbels i forbindelse med de berømte film, 'Viljens triumf' (1935) og 'Olympia' (1938) – to æstetisk og teknisk banebrydende dokumentarer, der står tilbage som filmhistoriens nok mest berømte propaganda-film. Riefenstahl forklarer sin ignorance med en ungdommelig "politisk uerfarenhed" og et altoverskyggende fokus på sin kunst frem for dens ideologiske anvendelser. I et andet interview argumenterer hun for et modsætningsforhold mellem kunst og politik, der synes at være kernen i hendes livslange kamp for at genoprette sit omdømme.

En kamp der, som Veiel viser, også fører Riefenstahl til at lyve, når hun pure nægter at have besøgt Hitler og Goebbels adskillige gange, trods at der findes klare beviser for det modsatte. Veiel finder også et brev fra Riefenstahl til Hitler der gør det mere end tydeligt, at hun var opmærksom på de propagandistiske potentialer i sine film. Og så er der Veiels måske største afsløring nemlig den, at Riefenstahl i forbindelse med en filmoptagelse i Polen med en vis sandsynlighed har været direkte medvirkende til at en gruppe uskyldige jøder blev skudt. Alt sammen optrevet gennem en arkæologisk dialog mellem billeder, avisudklip, telefonoptagelser, optegnelser og gamle telegrammer.

Et spejl på nutiden

Efter hændelsen i Polen bad Riefenstahl om lov til at stoppe sit samarbejde med regimet. Men hendes insisteren på at adskille kunst og politik bestod, og da hun i begyndelsen af 60'erne tog til Sudan for at fotografere Nuba-folket, krystalliserede hun sin poetik med frasen om, at hun var ”draget af subjektets skønhed. I særdeleshed af den harmoni, der stråler ud, når ydre skønhed kombineres med indre skønhed.”

Flere har gennem tiden påpeget, hvordan Riefenstahls kunstneriske filosofi, også i årtierne efter krigen, klingede umiskendeligt af Hitlers tanker om idealmennesket, som de blev udlagt i 'Mein Kampf' og billedgjort i propagandafilmene. Men Veiel viser også, hvordan Riefenstahls blik på tingene, for en betydelig del af den tyske befolkning, helt omvendt var udtryk for en ordentlighed og sund fornuft, der var gået tabt. Måske særligt i 70'erne, hvor ungdommen gjorde op med autoriteterne, mens andre længtes efter fortidens ditto. På den måde taler filmen ikke kun til et nutidigt fokus på billedernes magt – den bliver, som Andres Veiel selv har påpeget, også et spejl på politiske klima:

”I den sidste samtale, Leni har i telefonen i filmen, bliver der sagt, at det vil tage en eller to generationer for Tyskland at genfinde sin rolle med hensyn til moral, dyd og orden. Det er ikke så langt fra Donald Trump og det, han siger om indvandrere, der ødelægger amerikansk blod. Det var en mørkt profetisk samtale.”

Veiel udlægger teksten, men filmen forfølger ikke en endegyldig sandhed i samme grad, som den tydeliggør, hvordan Leni Riefenstahl privat var fyldt med modsætninger og offentligt blev et omdrejningspunkt for en hel befolknings forhandling af fortiden. Og personen Riefenstahl forhandles til stadighed, når nogle hævder, at hun måtte bøde lovlig længe for sine ugerninger, mens andre, heriblandt den indflydelsesrige amerikanske kritiker Jonathan Rosenbaum, modsat har påpeget, at Riefenstahl ikke bare er blevet hyldet ved filmfestivaler, men at denne hyldelse også vidner om vores evige fascination af den almægtige auteur – et kunstnerideal, der synes særligt paradoksalt i Riefenstahls tilfælde. Der er rigeligt at give sig i kast med, og Andres Veiel har med sin omfangsrige dokumentar leveret et velunderbygget grundlag for igen at diskutere Riefenstahls placering i historien.

Credits

Klip	Alfredo Castro, Stephan Krumbiegel, Olaf Voigtländer
Kamera	Toby Cornish
Producere	Sandra Maischberger
Manuskript	Andres Veiel
Instruktion	Andres Veiel
Originaltitel	Riefenstahl
Længde	115 minutter
Land/år	Tyskland/2024

www.camerafilm.dk